

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložil(a) student(ka): Kateřina SKLENKOVÁ

Název práce: **Zákon o přerušení těhotenství z roku 1972 v kontextu rodinné a ženské politiky NDR**

Vedoucí práce (u externích vedoucích uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):
PhDr. Miroslav KUNŠTÁT, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Předložená práce se podrobněji zabývá širšími společenskými okolnostmi, které vedly v bývalé NDR v roce 1972 k přijetí *Zákona o přerušení těhotenství* (*Gesetz über die Unterbrechung der Schwangerschaft*), který nejenom ve své době, ale i ve srovnání se současnou legislativou sjednoceného Německa, patřil k nejliberálnějším v Evropě. Cílem práce je tak blíže prozkoumat „interrupční politiku SED“ (= terminus technicus, který samozřejmě v 70. letech nebyl užíván, ale na pozadí rodinné a ženské politiky východoněmeckého režimu jej lze akceptovat). Tu se autorka snaží zasadit do kontextu jednak odlišně deklarované (domnělá úplná rovnoprávnost žen v SRN) a odlišně praktikované *Frauenpolitik* (reálná preference mužů ve veřejné a pracovní sféře), jednak na základě analýzy dalších možných endogenních a exogenních vlivů. Hlavní výzkumná otázka je poměrně sugestivní: Jak je vůbec možné, že v zemi s autoritářským režimem platil liberálnější zákon než u jejího demokratického souseda?

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Autorka si zvolila poměrně náročné téma, přičemž důkladnější doložení a či vyvrácení pěti základních hypotéz (viz níže v bodě 5) by bylo náročné i u kvalifikační práce vyššího stupně.

Dílní výzkumné otázky tak byly v práci zodpovězeny nerovnoměrně.

Ocenit lze zpracování rozsáhlého korpusu pramenů heterogenní povahy, zohlednění různého typu souvisejících diskursů (politický, právní, medicínský) a chvályhodnou snahu o historizující přístup („čtení“ pramenů v dobových kontextech) při jejich interpretaci. Práce má logickou strukturu, zvolený cíl i formulace dílčích hypotéz svědčí o hlubokém autorčině ponoru do sledované problematiky.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Jazyková stránka práce je poznamenána závislostí na použitých pramenech a literatuře, příslušenství práce (citace, odkazy a další formalia) nelze nic podstatného vytknout.

4. KONTROLA ORIGINALITY TEXTU

Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému:
 Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly:

Overall similarity 20% je v normě, shody se vyskytují hlavně u bbl. odkazů

5. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Díličí výzkumné otázky byly v práci zodpovězeny nerovnoměrně. Například možné vysvětlení liberalizace interrupční praxe socialistickým režimem SED s ohledem na legislativu zemí východního bloku (v práci tato hypotéza označena za „částečně potvrzenou“) by si vyžadovala podrobnější komparaci: ta „nesedí“ ani v případě poměrně liberální ČSSR, která i v detailech srovnatelnou legislativu přijímala graduálně, zrušení někdy svévolných tzv. interrupčních komisí uzákonila například až ve 2. polovině 80. let. Naopak tezi o přijetí zákona jako projevu domnělé rovnoprávnosti a emancipaci žen v NDR autorka přesvědčivě vyvrátila; ta byla spíše halasně deklarovaná, v praxi nebyla naplňována. Přesvědčivě byl doložen i předpoklad, že přijetí zákona splnilo funkci jakéhosi společenského ventilu, který snížil hladinu skutečné i potenciální nespokojenosti obyvatel NDR v jiných oblastech. Potvrdil se i určitý vliv „expertizace“ politiky SED v této oblasti, zde mimochodem analogický s přípravou legislativních změn v ČSSR (oficiální stanoviska a doporučení lékařských grémií, podobně např. u legislativy, jež zrušila trestnost homosexuálních aktivit). Právě zde by bylo možné analogie s Československem podrobněji tematizovat, podobně jako rozdíly při zohledňování pozic křesťanských církví. Další exogenní faktor, tlak zvenčí, zejména na pozadí očekávané liberalizace v SRN se nejeví být příliš přesvědčivě doložen: v demokratické SRN se konflikt nově vzniklých emancipačních proudů s erodujícím, spíše konzervativním mainstreamem (silné slovo obou velkých církví, na rozdíl od NDR dlouho směřovatné!) odehrával v delší časové perspektivě. Určitá asymetrie v kvalitě doložení/vyvrácení některých hypotéz ovšem nesnižuje celkově pozitivní dojem z předložené práce, jenom občas zastíněný některými faktografickými nepřesnostmi (als pars pro toto: na s. 4, pozn.17 je návrh na zakotvení *selbstbestimmte Schwangerschaft* do chystané nové ústavy NDR, tj. jejímu návrhu vzešlému z iniciativy tzv. Centrálního kulatého stolu, prisouzen postkomunistické PDS. To je nepřesné, tento návrh byl formulován na základě konsensu většiny přítomných aktérů, nejenom PDS). Za hlavní přínos práce považuji přesvědčivé ukotvení tématu v širším kontextu ženské a rodinné politiky SED (a to i v její historické retrospektivě), včetně rozboru souvisejících (předchozích i navazujících) zákonů a norem. Inspirující jsou i autorčiny úvahy, které na dané materii dokládají použitelnost konceptu tzv. limitů diktatury (zde v návaznosti na Donnu Harsch) – ty by si ovšem vyžadovaly podrobněji rozvést.

6. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

I vzhledem k charakteru studovaného oboru (Česko-německá studia) navrhuji, aby se autorka během rozpravy blíže věnovala komparaci východoněmecké legislativy upravující umělé přerušování těhotenství se situací v ČSSR, příp. v dalších socialistických zemích východního bloku (v autorčině práci to byla i jedna z díličích výzkumných otázek).

7. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Bakalářskou práci Kateřiny Sklenkové doporučuji k obhajobě a navrhuji její klasifikaci stupněm „B“.

V Düsseldorfu 5. června 2023

(PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.)